

Довідка
про найважливіші результати наукової діяльності у 2023 р.
член-кореспондента НАМН України, д.мед.н., проф. Н.С. Польки

Протягом 2023 р. наукова, організаційна та громадська діяльність була спрямована на вирішення нагальних проблем громадського здоров'я в умовах військового стану, спричиненого російською агресією. Особлива увага і зусилля були спрямовані на розвиток нових наукових напрямів: розбудова системи громадського здоров'я в Україні на основі проведеного аналізу та порівнянні існуючих систем охорони громадського здоров'я, а також підходів до аналізу та оцінки ризиків в Європейському регіоні, вивчення та прогноз стану здоров'я населення України у зв'язку з дією факторів довкілля та соціальних детермінант, а також науковий супровід гігієнічних проблем в місцях проведення бойових дій, покращення санітарно-гігієнічного та протиепідемічного забезпечення підрозділів Збройних Сил України, розробка сучасних норм харчування військовослужбовців. Також продовжую координувати наукові дослідження з метою пошуку вирішення проблем пов'язаних з безпосереднім руйнівним впливом війни на інфраструктуру та житло в населених пунктах, забрудненням навколишнього середовища, міграцією населення, суттєвим впливом наслідків бойових дій на фізичне та психічне здоров'я громадян.

Попри наявні складнощі щодо фінансового та технічного забезпечення роботи в Установі триває виконання прикладних досліджень з усіх базових напрямків профілактичної медицини – гігієни повітря, гігієни води, гігієни ґрунту, безпеки харчової продукції та організації харчування різних груп населення, гігієни дітей та підлітків, гігієни населених місць, а також громадського здоров'я.

Участь у розробці наукових проблем у 2023 р. :

Як директор очолювала та координувала наукову роботу ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України» протягом 2023 р.

В 2023 році в Установі виконувались 16 науково-дослідних робіт. Особлива увага цього року була спрямована на подальший розвиток досліджень в галузі охорони здоров'я, а саме розбудові громадського здоров'я в Україні, а також вивченню впливу факторів зовнішнього середовища на здоров'я людини та розробка профілактичних заходів.

Також протягом звітнього року очолювала наукову роботу відділу медико-соціальних детермінант громадського здоров'я Інституту, де цього року виконувалось 6 науково-дослідних робіт.

В 2023 р. брала безпосередню участь як науковий керівник у виконанні прикладної науково-дослідної роботи, що виконувалася на базі Інституту у 2021-2023 рр.: «Наукове обґрунтування пріоритетних напрямків профілактики

вродженої патології у новонароджених» (№ державної Реєстрації 0120U105461AMH.15.21)

Об'єкт дослідження – системи спостереження за станом здоров'я вагітних, система прекоцепційної профілактики, спосіб життя жінок фертильного віку.

Мета роботи – удосконалення заходів профілактики вроджених вад розвитку в сучасних умовах реформування системи охорони здоров'я

Методи дослідження: інформаційно-аналітичні, епідеміологічні.

З урахуванням початку воєнних дій в Україні у лютому 2022 р. переформатовано дизайн епідеміологічних досліджень з ретроспективних у проспективні. Заплановане опитування щодо оцінки репродуктивного здоров'я населення України було проведено з урахуванням факторів, що виникли внаслідок повномасштабного вторгнення на територію країни. «АНКЕТУ вивчення репродуктивного здоров'я» розширено питаннями міграції та психологічного стану в результаті впливу війни та адаптовано до сучасних умов. Опитування проведено онлайн на платформі Google. Визначені чинники, вплив яких на формування репродуктивних розладів є найбільш вагомим. Проаналізовано вплив способу життя (в т.ч. тютюнопаління, рухової активності, харчових звичок та ін.), зовнішніх чинників (оточуючого середовища та психо-емоційного стану) та спадковості на виникнення репродуктивних розладів. Встановлено, що фактор війни потенційно сприяє зростанню ризику народження дітей з ВВР в Україні і наслідки дії цих чинників можуть бути як короткостроковими, так і віддаленими. Це потребує тривалого спостереження і ретельного аналізу. Розроблена нами більше двох десятиків років тому Концепція програми та служби генетичного моніторингу в Україні за умови адаптації до сучасних реалій, могла би бути дієвим інструментом поліпшення ситуації з вродженою та спадковою патологією в нашій державі.

Доведена ефективність генетичного скринінгу як профілактичного інструменту раннього виявлення вроджених порушень обміну речовин у новонароджених.

Змодельовано портрет жінки репродуктивного віку з позицій психофізіологічного здоров'я, способу життя і особливостей фертильності.

Економічні витрати на запровадження систем генетичного скринінгу та моніторингу на загальнодержавному рівні будуть компенсовані зниженням дитячої смертності та зменшенням кількості інвалідів з дитинства.

За результатами роботи підготовлено методичні рекомендації та наукове повідомлення.

Приймаю участь у розробці наукових проблем на міжнародному рівні:

1. Протягом року брала участь в робочих нарадах з University of Surrey (Великобританія), Department of Clinical and Experimental Medicine, School of Biosciences and Medicine.

2. Протягом року приймала активну участь в робочих нарадах та листуванні в межах міжнародного наукового співробітництва з наступними організаціями:

- Європейське регіональне бюро ВООЗ (WHO Regional Office for Europe) в Копенгагені;
- Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ, International Atomic Energy Agency, сокр. ІАЕА)
- Представництво Всесвітньої організації охорони здоров'я в Україні;
- Програма ООН з навколишнього середовища (UNEP);
- Медичний університет м. Доккіо, Японія;
- University of Surrey (Велика Британія).

3. Протягом року приймала участь в скайп-конференціях та спільних засіданнях з обговорення та вдосконалення планування спільних наукових розробок з питань медичної екології, професійної медицини тощо.

Наукові публікації.

Протягом звітнього року опубліковано 7 робіт з них:

- статті у закордонних і вітчизняних журналах – 3, з них: 1 у фаховому іноземному виданні, що включене до наукометричних баз, у т.ч. Scopus, 1 у фаховому вітчизняному виданні та 1 робота у фаховому міжнародному виданні;
- тези наук. доповідей – 2;
- патенти на винахід, зареєстрованих в Україні – немає;
- патенти на винахід, зареєстрованих за кордоном – немає;
- нормативно-правові та методичні документи – 2.

Список наукових праць додається.

Керівництво виконанням дисертаційних робіт.

Протягом звітнього періоду керівництво виконанням дисертаційних робіт не проводилось.

Участь у наукових форумах:

Безпосередньо організувала та брала участь у науково-практичних конференціях:

- ювілейна науково-практична конференція «Актуальні питання громадського здоров'я та екологічної безпеки України», 19 жовтня 2023 р. в ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМНУ» (Дев'ятнадцяті марзєєвські читання).

Учасниками конференції стали багаторічні партнери установи – представники Європейського центру навколишнього середовища та здоров'я ВООЗ, Міжнародної асоціації партнерства у галузі охорони здоров'я, Інституту

штучного інтелекту, Університету Суррея (Велика Британія), Університету м. Салерно (Італія), Інституту громадського здоров'я, Кишенев (Молдова), Інституту клітинної біохімії та генетики (UMR 5095), Університету Бордо (Франція).

У конференції взяли участь понад 300 учасників. Серед учасників конференції були представники Національної академії медичних наук України, Міністерства охорони здоров'я України, наукових та практичних закладів охорони здоров'я України в т.ч. Держпродспоживслужби, а також вищих навчальних закладів України.

Робота конференції проводилася в он-лайн режимі на платформі Zoom Meeting у двох пленарних засіданнях, на яких заслухана і обговорена 39 наукових доповідей.

Основним пріоритетом проведеної конференції були питання профілактики захворювань, формування умов здорового середовища життєдіяльності людини та відповідального ставлення населення до свого здоров'я.

За результатами обговорень підготовлена резолюція з висвітленням найбільш вагомих питань сьогодення.

Участь у роботі наукових та спеціалізованих вчених рад, редколегій, наукових товариств, комітетів тощо.

- Голова Вченої ради ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМНУ» та голова спеціалізованої Вченої ради Д 26.604.01;
- голова Експертної комісії по проведенню державної санітарно-епідеміологічної експертизи в особливо складних випадках при Головному державному санітарному лікарі України;
- заступник голови Експертної комісії при Головному державному санітарному лікарі України з питань встановлення та зміни розмірів санітарно-захисних зон;
- експерт МОЗ України експертної групи за профільними напрямками: Загальна гігієна; Гігієна дітей та підлітків; Гігієна праці; Гігієна харчування; Комунальна гігієна;
- член експертної групи з питань розвитку профілактичних програм інфекційних та неінфекційних захворювань, імунопрофілактики <https://moz.gov.ua/grupi-ekspertiv>
- член опікунської ради ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України»;
- заступник голови Проблемної комісії «Гігієна навколишнього середовища» МОЗ та НАМН України та голова секції цієї комісії «Наукові основи гігієни дітей і підлітків»;
- голова Профільної комісії з розробки та впровадження нормативних документів в галузі гігієни дітей та підлітків при МОЗ України;
- Головний позаштатний член робочої групи з розроблення проекту СОУ

«ОЕМ Текстильні вироби. Екологічні критерії оцінювання життєвого циклу» при комітеті стандартизації ТК82 «Охорона навколишнього середовища України»;

- Голова Комісії з гігієнічного регламентування в галузі гігієни дітей і підлітків Комітету з питань гігієнічного регламентування МОЗ України;
- член редакційних колегій фахових видань: журналу «Довкілля та здоров'я»; збірника наукових праць «Гігієна населених місць» та «Наука і практика»;
- член Президії Червоного хреста України;
- член науково-методичної ради Держпродспоживслужби України;
- член Комісії з біобезпеки та біологічного захисту при РНБО України;
- член науково-методичної ради МОЗ України з виконання Національного плану заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку;
- голова цільової групи з удосконалення методології і впровадження генетичного моніторингу МОЗ України при науково-методичній раді МОЗ України з виконання Національного плану заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку.

Тісно співпрацюю з фахівцями НАНУ, Національної академії педагогічних наук України, наукових установ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства регіонально розвитку та будівництва, МВС України, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Беру активну участь у роботі міжвідомчих робочих груп з питань охорони здоров'я дітей та підлітків. Також тісно співпрацюю з центрами контролю та профілактики хвороб МОЗ України та Державною службою України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України».

Отримання зарубіжного гранту - -

Отримання вітчизняного гранту - -

Отримання нагород. В 2023 р. нагород не отримувала.

Участь у навчально-педагогічній діяльності.

У звітному періоді очолювала роботу по освітній діяльності ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзеєва НАМН України» на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти (доктор філософії) в галузі знань 222 - Охорона здоров'я по спеціальностям: 229 – Громадське здоров'я згідно отриманої ліцензії на підготовку кадрів вищої кваліфікації за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я», ліцензований обсяг-3 /Витяг з наказу МОН України «Про затвердження рішень Ліцензійної комісії Міністерства від 13.09.2017 р.»/ та 222 –«Медицина» спеціалізація «Гігієна та професійна патологія», ліцензований обсяг- 12 згідно розширення провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні шляхом

започаткування нової спеціальності в Установі /Витяг з наказу МОН України «Про затвердження рішень Ліцензійної комісії Міністерства від 10.08.2018 р.»/. Беру активну участь в координуванні подальшої роботи щодо підготовки до акредитації відповідних освітніх програм. Являюся гарантом освітньої програми по спеціальності 222 –«Медицина» спеціалізація «Гігієна та професійна патологія». Проводила лекції та практичні заняття згідно затвердженого розкладу. Також беру активну участь в організації та проведенні навчально-педагогічної роботи в інших установах згідно Угод про співпрацю з освітніми закладами МОН України: Київський національний університет імені Тараса Шевченка ; Національний медичний університет імені О.О. Богомольця; Університет «Крок».

Керуючи авторитетним науковим закладом, який має висококваліфіковані наукові кадри і діяльність якої спрямована на наукове обґрунтування та гармонізацію вітчизняної нормативно-методичної бази у галузі громадського здоров'я та гігієни докільця з вимогами ЄС та урахуванням міжнародного досвіду, впровадження в практику охорони здоров'я сучасних підходів до визначення ризику для здоров'я людей, який формується шкідливими факторами життєдіяльності та наукове обґрунтування системи профілактичних заходів щодо його скорочення, проводжу широку наукову та організаційну роботу щодо збереження та подальшого удосконалення кадрового та технічного потенціалу Установи, презентації та впровадження здобутків науково-дослідної та науково-практичної роботи у різних галузях профілактичної медицини. Особливу увагу приділяю координації прикладних наукових досліджень спрямованих на вирішення проблем громадського здоров'я в умовах воєнного часу.

Член-кореспондент НАМН України

д.мед.н., професор

Надія ПОЛЬКА

СПИСОК
наукових та навчально-методичних праць за 2023 рік
ПОЛЬКИ НАДІ СТЕПАНІВНИ

№ п/п	Назва	Характер роботи	Вихідні дані	Обсяг (с)	Співавтори
1	2	3	4	5	6
I. Монографії, підручники, посібники					
II. Публікації в журналі НАМНУ					
III. Статті у закордонних та вітчизняних журналах					
1	Diminishing benefits of urban living for children and adolescents' growth and development.	Стаття	Nature. 2023. Vol. 615(7954). P.874-883. doi: 10.1038/s41586-023-05772-8. <i>Фахове видання включене до наукометричних баз Scopus</i>	10	Anu Mishra, Bin Zhou, Andrea Rodriguez-Martinez et al.
2	Теоретичне та практичне значення наукових досліджень Інституту громадського здоров'я НАМН України	Стаття	Довкілля та здоров'я. 2023. № 1 (106). С. 57-61. <i>Фахове видання включене до наукометричних баз</i>	5	Савіна Р.В. Рудницька О.П. Коркач В.С. та інші
3	1. Impact of prolonged self-isolation during the COVID-19 pandemic on anxiety	Стаття	Wiadomości Lekarskie Medical Advances, V. LXXVI, ISSUE 4, 2023. P.868.	4	Zhanna Balkhiarova, Anastasia Dyrda, Svitlana Hozak, Alla Koblianska, Olena Yelizarova
IV. Тези					
4	Медико-екологічні та соціальні проблеми громадського здоров'я населення України в надзвичайних умовах	Тези	Клінічна та профілактична медицина. 2023. № 2 (24). С. 106.	1	Турос О.І. Рудницька О.П.
5	Наукові та організаційні ідеї О.М. Марзєєва як фундамент подальшого	Тези	Актуальні питання громадського	2	Сердюк А.М. Савіна Р.В. Рудницька О.П.

	безперервного розвитку санітарної справи та гігієнічної науки		здоров'я та екологічної безпеки України: зб. тез. доп. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. К.: «Інтердрук», 2023. Вип. 23. С.6-7.		
V. Патенти на винахід, що зареєстровані в Україні					
	-	-	-	-	-
VI. Патенти на винахід, що зареєстровані за кордоном					
	-	-	-	-	-
II. Нормативно-правові та методичні документи, інформаційні листи					
6	Гігієнічні вимоги та планувальні рішення щодо наповнюваності класів закладах загальної середньої освіти України в умовах сучасної «Нової української школи»	Науков е повід о млення	Перелік наукової продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я. Випуск 8. 2022 р. НП № 26/8/22	1	Махнюк В.М. Павленко Н.П. Могильний С.М.
7	Рекомендації щодо оздоровчої рухової активності дітей шкільного віку	Наук.- метод. видання	Науково- методичне видання. Київ, 2023. 14 с.	14	Гозак С.В. Єлізарова О.Т. Станкевич Т.В. Калиниченко О.І. Парац А.М.

Директор ДУ «ІГЗ НАМНУ»
член-кор. НАМН України
д.мед.н., професор

_____ **Надія ПОЛЬКА**
(підпис) (ініціали, прізвище)

Список завіряю:

В.о. вченого секретаря

_____ **Ольга ЛИТВИЧЕНКО**
(підпис) (ініціали, прізвище)

“29 ” грудня 2023 р.